

I. A becsület csorbítására alkalmas tényállítás nagy nyilvánosság előtti elkövetésének megállapítására lehet alkalmas, ezért a rágalmazás vétségének megállapíthatósága szempontjából tényállásszerű magatartás különböző internetes felületeken annak nyilvános közlése, mely szerint az egyik egyetem hallgatói önkormányzatának vezetője – e tevékenységének gyakorlása során – részt vett egy jelentős tárgyi súlyú nemi erkölcs elleni bűncselekmény eltussolásában, illetve közpénzt tulajdonított el [Btk. 226. § (2) bek. b) pont].

II. A felsőoktatási intézmény hallgatói önkormányzatának a hallgatók összessége által megválasztott tisztségviselője működése során közfeladatot lát el, e tevékenységéért közpénzből javadalmazásban részesül, ezért közszereplőnek minősül. Közérdek fűződik ahhoz, hogy ha egy közszereplő bűncselekményt követ el, ez kiderüljön, és azt a közvélemény (is) megítélhesse. A közélet szereplői tevékenységének, személyiségüknek, múltjuknak, a közéleti tevékenységgel összefüggő, azokra kihatással lévő tényeknek, körülményeknek valós megismerése közérdek.

Közérdek akkor is, ha az ilyen tények, körülmények nyilvánosságra hozatala, állítása, híresztelése a becsület csorbítására és objektíve a közéleti szereplő társadalmi megítélésének negatív irányú befolyásolására alkalmas. Ezért ebben a konkrét ügyben a valóság bizonyításának elrendelése nem maradhatott el, mert anélkül a terhelt büntetőjogi felelőssége (az esetleges büntethetőséget kizáró ok megállapíthatósága esetén annak hiánya) nem dönthető el (Btk. 229. §).

III. A valóság bizonyításának indokoltságát megalapozó közérdeket vagy bárki jogos érdekét a bíróságnak azért kell a Btk. 229. §-ában foglaltaknak megfelelően ügyenként vizsgálnia és mérlegelnie, mert a valóság bizonyításának törvényi feltételek ellenére történő elmaradása a korábbi Be. (1998. évi XIX. törvény) 416. § (1) bek. a) pontja szerinti, illetve a hatályos Be. 649. § (1) bek. a) pont aa) alpontja szerinti anyagi jogszabálysértést valósíthat meg, amely felülvizsgálati okot képez [Be. 649. § (1) bek. a) pont aa) alpont].

[1] Az elsőfokú bíróság – V. M. magánvádló magánindítványa alapján eljárva – a 2017. február 10-én meghozott ítéletével a terheltet rágalmazás vétsége [Btk. 226. § (1) bek. és (2) bek. b) pont] miatt 1 évi időtartamra próbára bocsátotta.

[2] A terhelt és védőjének fellebbezése alapján eljáró törvényszék a 2017. július 6-án kelt végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

[3] A bíróság jogerős ítéletében megállapított tényállás lényege szerint a terhelt 2014. október 1. napján az internetes blogjában és Twitter-felületén, valamint Facebook-hozzászólásában az

alábbi becsületsértő kijelentéseket tette V. M. magánvádló vonatkozásában.

- [4] – „Lehet, hogy most én leszek a főfasz, de mutatom, hogy kik tussolták el az ÁJK-s gólyatáborban megerőszakolt lány esetét”;
- [5] – „H. N. V. működik → belső vizsgálat → fegyelmi → semmi (tavaly V. és B. »elsikkasztottak« 1,5 milliót a gólyatáborból, júliusban volt ítélet, nem kaptak semmit) október 1. 22:03”;
- [6] – „B. Á.-t és V. M.-t zavarta el az ELTE. Az ő képüket raktam ki korábban ezzel a szöveggel: lehet, hogy most én leszek a főfasz, de mutatom, hogy kik tussolták el az ÁJK-s gólyatáborban megerőszakolt lány esetét”.
- [7] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője útján a korábbi Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjára alapítva terjesztett elő felülvizsgálati indítványt, melyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására való utasítását kérte.
- [8] Indokai szerint a jogerős ítélet – a másodfokú bíróság által e körben helyesbített indokai szerint – kizárólag a közlés módjával indokolta a valóság bizonyításának el nem rendelését. A védő álláspontja szerint azonban a valóságbizonyítás megengedhetőségének szempontjából a közlés módja – azaz, hogy az nem valamely médiaszolgáltatón keresztül, hanem internetes felületeken jelent meg – irreleváns; egyedüli szempont kizárólag a közlések megtételét indokoló közérdek vizsgálata lehet.
- [9] Jelen esetben a közlések témaköre a gólyatáborban megerőszakolt lány esetének eltussolása és az ELTE-n történt pénzügyi visszaélés volt; mindkét téma közérdekű jellegéhez kétség sem férhet. Közérdekű jellegük az egyes kisebb közösségek szűkebb körű érdekét érintő megnyilvánulások is. A valós események, illetve az abban részt vevők személyének megismerhetőségét szolgáló közléseket tevő személy jogvédelmének egyik eszköze a valóság bizonyításának megengedhetősége, az abból való kizárás pedig törvényt sértő.
- [10] A magánvádló közéleti szereplő, mert állami egyetemen közfeladatot lát el, és ezért közpénzből fizetést is kap. A közéleti szereplők tekintetében a valós tények feltárása minden esetben közérdek. A jogerős ítélet indokolása ellentmondásos abban, hogy mi vizsgálandó elsődlegesen: az, hogy közügyről van-e szó, avagy az, hogy a kritizált személy közszereplő-e. Ez azonban közömbös abban a vonatkozásban, hogy a közügyeket meg lehet vitatni nyilvánosan.
- [11] A védő álláspontja szerint nem fogadható el a jogerős ítélet azon álláspontja sem, miszerint a terhelt által használt közlési formák nem a közügyek megvitatásának színterei. A közérdekű jelleget nem a közlési körülmények, hanem a közlés témája határozza meg. Nincs

alkotmányos alapja annak sem, hogy a szólásszabadságból fakadó védelem csak a magas színvonalú oknyomozó riportokat illethet meg; ellenkezőleg, az a közlés színterétől és formájától független.

- [12] A védő indítványára dr. V. M. magánvádló – jogi képviselője útján – írásban tett észrevételt. Ebben utalt arra, hogy „a gólyatáborban megerőszakolt lány” tekintetében a rendőrség alapos nyomozást folytatott le, azonban sem a vélt elkövetővel, sem a magánvádlóval szemben nem került sor vádemelésre, sőt az is megállapítást nyert, hogy nem is került sor megerőszakolásra, az érintett lány által kifogásolt magatartásban pedig a magánvádló még közvetve sem vett részt.
- [13] Az „ELTE-n történt pénzügyi visszaélések” kapcsán ugyancsak részletes vizsgálat folyt, és abban az került megállapításra, hogy a magánvádlónak nem volt semmilyen felelőssége, jogköre, utasítási joga vagy jogosultsága az egyetemi pénzügyek tekintetében.
- [14] A bíróság jogerős ítéletében a magánvádlót nem közszereplőnek, hanem csak a közélet egyéb szereplőjének minősítette. Így az indítvány ezzel ellentétes állítása az irányadó tényállásba, s ekként a Be. 423. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésbe ütközik. Olyan megállapítást pedig az indítványban hivatkozott EBH 1999.87. számú elvi bírósági határozat nem tartalmaz, miszerint a közéleti szereplők tekintetében valós tények feltárását minden esetben közérdeknek kell tekinteni, azt csak egyéb feltételek fennállása esetén tartja megállapíthatónak.
- [15] Ugyanakkor a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat rámutat arra, hogy a nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges döntenie, hogy az adott közlés a közügyek vitatásával áll-e összefüggésben, és vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. Ha az adott közlés nem érinti a közügyek szabad vitatását, nem élvezheti a véleménynyilvánítás szabadságának védelmét. A bíróság jogerős ítéletében ezzel összhangban állapította meg, hogy a terhelt által eszközölt, különösebb kontextust nélkülöző megnyilvánulások nem élvezhetnek azonos védelmet a közügyek szabad vitatását elősegítő újságírói megnyilvánulásokkal, különös tekintettel arra, hogy azok valótlanok, még csak részben sem fedik a valóságot, és bűncselekmény elkövetésével vádolják meg nagy nyilvánosság előtt a magánvádlót.
- [16] A valóság bizonyítása kapcsán a magánvádló kifejtette, hogy annak nem volt meg a törvényi előfeltétele; azaz a sérelmezett tényállítások megtételét semmiféle közérdek vagy jogos magánérdek nem indokolta. Ugyanakkor utalt rá, hogy a terhelt vallomásaiban implicite maga

is elismerte, hogy állításai utóbb valótlannak bizonyultak, és hivatkozott arra is, hogy ha a bíróság a becsület csorbítására alkalmas tény valóságát a bizonyítási eljárás keretében a szükséges körben megvizsgálta, a valóságbizonyítás kifejezett elrendelésének elmaradása nem sérelmezhető (BH 2015.323.II.). A bíróságnak rendelkezésére állt az ELTE által a „sikkasztás” tekintetében lefolytatott fegyelmi eljárás során meghozott, a magánvádlót „felmentő” határozata is, és ezzel a valóság bizonyítása – áttételesen – megvalósult.

- [17] A magánvádló hivatkozott a 36/1994. (VI. 24.) AB számú alkotmánybírósági határozatra, miszerint a bűnösség megállapításához nem szükséges a tény valótlanságának tudata, és közömbös az elkövető jó- vagy rosszhiszeműsége, a tény valóságáról való meggyőződés tekintetében tanúsított gondossága vagy gondatlansága is. Önmagában sem a tény valósága, sem a tényközlés közérdekű célja, vagy méltányolható motívuma nem zárja ki a magatartás jogellenességét. Ezért – a magánvádló álláspontja szerint – a valóságbizonyításnak nem volt helye a jelen eljárásban, és a büntethetőséget kizáró ok nem áll fenn a terhelt vonatkozásában.
- [18] A terhelt védője a magánvádló észrevételei kapcsán utalt a törvényszék előtt folyamatban volt személyiségi jogi perre, melyben IV. rendű alperesként szerepelt a „gólyatábori erőszak” kapcsán érintett hölgy, és akinek jogi képviselője a perben akként nyilatkozott, hogy az ügyben a nyomozás sértetti magánindítvány, és nem bűncselekmény, vagy annak bizonyítottságának hiánya miatt szűnt meg. A megszüntető határozat kifejezetten rögzíti, hogy a nyomozás adatai alapján a feljelentésben szereplő cselekmény alkalmas lehet erőszakkal elkövetett szexuális bűncselekmény megállapítására.
- [19] A polgári perben a magánvádló maga is akként nyilatkozott, hogy felmerülhetett bűncselekmény gyanúja a táborban, a sértettnek általa adott tájékoztatás kapcsán pedig ellentmondásba keveredett a tanúvallomásaiban. Ekként nem felel meg a valóságnak az az állítása, hogy a „lány által sérelmezni vélt magatartás vonatkozásában a magánvádló semmilyen módon, még közvetve, indirekt módon sem vett részt”. A védő észrevételeihez csatolta is az általa hivatkozott nyilatkozatokat tartalmazó tárgyalási jegyzőkönyvet.
- [20] Ugyancsak csatolta a védő a pénzügyi visszaélések tekintetében T. Á. évfolyam-képviselő által az ELTE gazdasági osztályvezetője részére összeállított dokumentációt, ami kifejezetten nevesíti érintettként a magánvádlót, és – a védő álláspontja szerint – levonható belőle az a következtetés, hogy ha nem is az egyetem, de a HÖK pénzügyei tekintetében a magánvádlónak felmerülhetett a felelőssége.
- [21] Minderre tekintettel a védő indítványát változatlan tartalommal tartotta fenn, azonban azt ki is egészítette azzal, hogy a másodfokú bíróság a magánvádló magasabb tűrési kötelezettségének

megállapításával helyes álláspontra helyezkedett, azonban szükségtelenül vezette be új kategóriaként a „közélet egyéb szereplője” megjelölést; a magánvádló közszereplői minősége nem lehet kétséges.

[22] Továbbra is tévesnek tartotta azt az érvelést, miszerint az ún. „közösségi média” nem lehet alkalmas a közügyek megvitatására. A blog és az ún. komment közlésnek minősül, s mint ilyen, az Alaptörvény IX. cikkének védelmi körébe esik.

[23] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 424. § (1) bekezdés első fordulata szerint tanácsülésen bírálta el.

[24] A felülvizsgálati indítvány alapos.

[25] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelyre jogerős ítélettel szemben jogi okból van lehetőség. Kizárólag a Be. 416. § (1) bekezdés a)-g) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető. A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján – egyebek mellett – valóban felülvizsgálati ok, ha a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítására a büntető anyagi jog megsértése miatt került sor. Ez pedig akkor valósul meg, ha a jogerős ítéletben megállapított tényállás nem tartalmazza a terhelt terhére rótt (vagy más) bűncselekmény törvényi tényállási elemeit kimerítő tényeket (azaz a terhelt terhére rótt magatartás nem bűncselekmény), avagy a bűnösség megállapítása büntethetőséget kizáró vagy megszüntető ok ellenében történt.

[26] A Btk. 229. § (1) bekezdése szerint – egyebek mellett – rágalmazás miatt nem büntethető az elkövető, ha a becsület csorbítására alkalmas tény valóban bizonyul; ugyanakkor a hivatkozott törvényhely (2) bekezdése szerint a valóság bizonyításának akkor van helye, ha a tény állítását, híresztelését, illetve az arra közvetlenül utaló kifejezés használatát a közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta.

[27] Az állított tény valósága tehát büntethetőséget kizáró ok; bizonyításának azonban csak akkor van helye, ha a Btk. 229. § (2) bekezdése szerinti feltétel teljesült. A bíróság és a magánvádló szerint jelen ügyben e feltétel nem állt fenn, ezért a terhelti közlések valóságtartalma nem volt vizsgálható, míg a terhelt és védője szerint igen, s ekként – annak elmaradása okán – büntethetőséget kizáró ok ellenében történt a terhelt bűnösségének megállapítása.

[28] Az indítvány tehát megfelel a felülvizsgálat Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában írt okának.

[29] A büntetőjogi felelősség alapkérdése a tényállásszerűség. Ezért a Kúria a terhelt terhére rótt cselekmény kapcsán elsőként ezt vizsgálta meg. A becsületbevágó magatartás ellenében álló törvényi tényállás

– egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami – egyéb

törvényi feltételek megléte esetén – a becsületsértés (Btk. 227. §);

– másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése, vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmazás (Btk. 226. §).

[30] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény – az alapesetét tekintve – formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározása annál is inkább szükséges, mert a tárgyi oldalon – a jogi tárgyon kívül – egyedül ez határozza meg a cselekmény jellemzőit. Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg; vagyis a Btk. megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a törvény a bíróra bízva valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését. Tehát a törvény valójában nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megfeleltetést vár el; ezért lehet mondani, hogy nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást.

[31] Jelen ügyben ez a következők vizsgálatát, megítélését igényli, illetve jelenti. A terhelt különböző internetes felületeken olyan tartalmú, nyilvános közléseket tett, miszerint a magánvádló – a hallgatói önkormányzat egyik vezetőjeként folytatott tevékenysége során – részt vett egy súlyos, nemi erkölcs elleni bűncselekmény eltussolásában, illetve közpénzt sikkasztott el. A magánvádló és az eljáró bíróság szerint ez bűncselekmény, a terhelt és védője szerint viszont nem, mert a tény valós, és állítását közérdek indokolta.

[32] A hétköznapi felfogás nem húz éles határt a rágalmazás és becsületsértés közé, mindkettő becsületbevágó ügy. Kétségtelen azonban, hogy jogilag régóta megtörtént a rágalmazás és becsületsértés különválasztása. Ennek indoka pedig épp az elkövetési magatartás mibenlétében gyökerezik:

– a rágalmazás és becsületsértés között rendszerint nagy súlykülönbség áll fenn,
– a rágalmazó eseményt, történést formál; az eseménynek, a történetnek pedig a hallgató (a közönség) szemében mindig nagyobb a hitele, mint a már jellegében is szubjektív értékítéletnek vagy egyéb nyilatkozatnak,
– a rágalmazó tényállítás az objektív valóság hitelével jelentkezik, mutatkozik meg a hallgató számára; ezzel szemben a – csupán – becsületsértő kijelentéseknek rendszerint nincs konkrét tartalma.

[33] Ehhez képest alapvető különbség van aközött, hogy az elkövető a tényállításával a hallgató jövőbeni értékítéletére apellál, avagy aközött, hogy eleve értékítéletet mond. Előbbi a hallgatót meg akarja győzni saját igazáról, utóbbi viszont már készen szállítja a saját

álláspontját, értékítéletét. A rágalmozó tényállítás alapján a hallgató tud értékítéletet alkotni a sértettéről azon egyszerű oknál fogva, mivel a tények meggyőző ereje nagyobb. Ezért hisznek az emberek a tényeknek (tényállításnak) inkább, mint az értékítéletnek.

- [34] A tényállásszerűség követelménye alapján tehát az első eldöntendő kérdés az, hogy az elkövető magatartása (amiről szó van) tényállítás, híresztelés, avagy kifejezés használata.
- [35] Az emberi gondolkodás ítéletek alakjában (ítéletalkotás által) történik. Az ítélet valamiről, annak a valaminek az állítását vagy tagadását jelenti. Tényítélet az, amikor magára a valóságbeli tényre, körülményre vonatkozóan történik leíró jellegű megállapítás; a jog nyelvén ez a tényállítás.
- [36] A tényállításhoz azonban újabb ítélet is kapcsolódhat, aminek viszont már értékelő funkciója van. Ez az értékítélet, ami a valósághoz (a valóságot leíró megállapításhoz) fűzött következtetés.
- [37] Jogilag a tényállítás és értékítélet közötti határvonal abban áll, miszerint tényállításról van szó, ha az adott nyilatkozat alapjául meghatározott, egyedileg elhatárolt, objektív valósága szempontjából megvizsgálható esemény, történés szolgál. Ezzel szemben értékítélet, ha annak alapja nem egyedileg körülhatárolt esemény, vagy ha a következtetések láncolata annyira hosszú, oly mértékben áttételes, hogy az egyedileg körülhatárolt, meghatározott események már nem úgy jelennek meg, mint a megnyilatkozás alapja. Minden értékítélet viszonyítást foglal magában, és minden értékítéletnek általánosító tendenciája van. Az értékítélet valójában nem más, mint kifejezési mód egyszerűsítése, tehát a tényállítás sommásítása.
- [38] Ez – értelemszerűen – egyben azt is jelenti, hogy a tényállítási tartalom elveszti a konkrétságra való visszavezethetőségét. Másfelől az egyre absztraktabbá válás pedig sűrítést, tipizálást, a lényeg megragadását jelenti; amiért is az emberek egymás között inkább használják azt a tényállítások helyettesítésére. Ez viszont már nem tényállítás, hanem értékítélet.
- [39] Kétségtelen odafigyelést igényel annak eldöntése, hogy mikor van tényállítás, aminek veszélyessége a tények hitelével való rontás, és mikor van olyan leegyszerűsítés, ami mögött valójában semmi tényre való vonatkozás, vonatkozathatóság nincs, és az ekként nem más, mint értékítélet. Utóbbi pedig büntetőjogilag nem akadályozott, feltéve, hogy az nem gyalázkodás.
- [40] Ebben a kérdésben nem a nyelvtan dönt; nem annak van jelentősége, hogy a mondat állítmánya cselekvést kifejező ige-e vagy sem, illetve jelző-e vagy sem. A tényállítás kifejezhető

– a sértett valamely cselekményének megjelölésével (vö. „sikkasztott”),

- a sértett cselekvési körén kívül eső körülmény megjelölésével (vö. „kiderült, hogy a kezelésére bízott pénzből hiányzik”),
- a sértett személyére vagy cselekményére utaló fő- vagy melléknévvel (vö. tolvaj, megvesztegethető),
- a sértett jövőbeni magatartása jelzésével (vö. „nem utasítaná vissza a neki felajánlott vagyoni előnyt”),
- történhet az állítás jellegzetes gesztussal (ami az elvételi mozdulatot utánzó gesztus)

[Dr. Angyal Pál: A becsület védelméről szóló 1914:XLI. T.-cikk; Budapest, Athenaeum, 1927., 22. oldal; s ue. változata Dr. Kálmán György: A becsület védelme az anyagi büntetőjogban; Budapest Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1961., 100. oldal].

[41] Ekként, ha valakiről azt mondják, hogy valamit ellopott, akkor az rágalmozó tényállítás, ha viszont azt, hogy tolvaj, vagy hajlama van a lopásra, akkor az becsületsértő lehet.

[42] Ha pedig önmagában (csupán) azt mondják róla, hogy bűnös, vagy rossz ember, akkor az kizárólag értékítélet, amiben oly mértékig absztrahált, ekként feloldódott a konkrétság, hogy nincs mód azt konkrét bűnre, elkövetésre visszavezetni, vagy ekként érteni. Ebből a visszavezethetőség ugyanis olyan spekuláció lenne, ami a verbális bűncselekmények esetében a tényből tényre való következtetést tenné lehetővé, holott ezen cselekmény az adott szó kimondásával, elhangzásával egyben rögzült, lezárt tartalmúvá válik.

[43] Mindezekre tekintettel jelen ügyben kétségtelen, hogy a terhelt terhére rótt közlések kifejezett tényállításokat fogalmaznak meg.

[44] Nyilvánvalóan lényeges, hogy miként kell értelmezni valamely inkriminált nyilatkozatot. A Kúria hangsúlyozottan a tényállásszerűségből kiindulást tekintő alapvető szempontnak, mivel a bíróság számára a törvény jelenti a kiindulópontot, és egyben a kötelezést is.

[45] Valamely nyilatkozat becsületcsorbításra alkalmasságának megítélése lehetséges

- az elkövető felfogása szerint,
- a sértett felfogása szerint, vagy
- objektív ismérv szerint.

[46] Az ítélezési gyakorlat az objektív ismérv követelményét fogadja el. A becsület csorbítására alkalmasság tehát objektív ismérv; így objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése, kifejezésként használata alkalmas-e a becsület csorbítására. Ekként nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni ezt az alkalmasságot (EBH 1999.87., BH 2001.462., BH

1994.171.III.). A törvény tehát, bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten.

- [47] Ehhez képest a rágalmozás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot (BH 2009.135.).
- [48] Általában becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen (EBH 2014.B.16., BH 2011.186.). Jelen esetben erről van szó. A becsület csorbítására alkalmasság a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti, az nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény – a becsület csorbulása – ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.
- [49] A rágalmozás szándékos bűncselekmény; a bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat, és közömbös a motívum is.
- [50] Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága, vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése, s az ebben való jó- vagy rosszhiszeműség. A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma – az általa állított, híresztelt tény – becsület csorbítására alkalmas (EBH 1999.87., BH 1999.540.).
- [51] Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét. Ehhez képest a bíróságnak először abban kell állást foglalnia, hogy a felrört magatartás tény állítása-e (híresztelése stb.). Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás (híresztelés stb.) fogalma alá, akkor nem is tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.
- [52] Megjegyzi a Kúria, hogy a törvényi tényállás szerinti tényállítás (híresztelés stb.) mint magatartás ellentéte valójában nem a véleménynyilvánítás, hanem a feltételezés, vagy vélekedés, azaz olyan megnyilatkozás, aminek alapját nem képezi ténybeli kijelentés (nem tartalmaz múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megállapító megnyilatkozást). A véleménynyilvánítás (a bírálat, jellemzés, nézet és

kritika) szabadsága ugyanis tényállításra is kiterjed [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás III/2/2.].

- [53] Ennek azonban nem a tényállítás – törvényi tényállás szerinti – fogalma ellenében, hanem akkor van jelentősége, ha az ilyen tényállítás becsületsorbitásra objektíve alkalmas is.
- [54] A tényállítás (híresztelés stb.) törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában – s nem pedig alapjogi viszonyban – vizsgálendő (BH 2013.204.). Ha a megnyilatkozás: tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbitására objektíve alkalmas-e, ha pedig a tényállítás becsület csorbitására objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.
- [55] Jelen ügyben azonban nem ez a helyzet. A terhelti kijelentések – valóságuk esetén – büntető- és fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhattak a sértett ellen, a cselekmény tehát tényállásszerű.
- [56] Tényállásszerű magatartás esetében azonban vizsgálendő, hogy valami közvetve, vagy közvetlen kizárja-e a jogellenességet; azaz, ha a tényállítás becsület csorbitására objektíve alkalmas, akkor a cselekmény tényállásszerű, s ekkor kell vizsgálni a jogellenességét. A becsületsorbitásra egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés stb.) ugyanis bizonyos esetekben már eleve nélkülözi a jogellenességet.
- [57] Ilyen például
- ha hivatalos személy által a hivatali hatáskörben ügyintézés során, és azzal összefüggésben történt (ami nem más, mint a hivatásbeli kötelesség teljesítése; BH 1991.338., 1994.295., 1998.570., EBH 2000.295., EBH 2003.846.),
 - ha ügyfél által peres, vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben történt; ideértve a hatósági ügyet megindító magatartást (beadványt) is (BJD 1195., 3556., 4167., EBH 1999.4., EBH 1999.87., EBH 2004.1011., EBH 2011.2394., EBH 2014.B.3., BH 2004.267., 2004.305., 2009.135., 2014.264.);
 - ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [36/1994. (VI. 24.) AB határozat 3.].
- [58] Ezekben az esetekben a kifogásolt cselekmény szintén nem bűncselekmény, azonban ennek oka nem a tényállásszerűség hiánya, hanem a jogellenesség – tehát társadalomra veszélyesség – hiánya [korábbi Btk. 10. § (2) bek.].

- [59] Ezekben az esetekben is kizárja azonban a jogellenesség hiányát (azaz a cselekmény jogellenes), ha a megnyilatkozás szándékosan, vagy a foglalkozási, hivatásbeli kötelesség gondatlan megszegéséből fakadóan hamis közlés, vagy gyalázkodó tartalmú [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás III/2/2., 13/2014. (IV. 18.) AB határozat indokolás 40.].
- [60] Jelen esetben azonban a fentiek egyikéről sincs szó, a terhelt magánemberként, eljáráson kívül, nem véleményt nyilvánítva, hanem tényt állítva, nem mocskolódó jelleggel tette meg a nyilvános közléseit, internetes közösségi felületeken.
- [61] Ugyanakkor, ha a kifogásolt cselekmény olyan tényállítás (híresztelés stb.), ami becsületsorbitásra objektíve alkalmas és a jogellenesség hiánya sem állapítható meg, akkor merülhet fel annak a kérdése, hogy van-e olyan közérdek, vagy jogos magánérdek, ami a tényállítás megtételét indokolta (indokolhatta). Ha pedig ilyen megállapítható, akkor el kell rendelni a valóság bizonyítását (Btk. 229. §). A valóság (sikeres) bizonyítása büntethetőséget kizáró ok [Btk. 15. § h) pont]. A valós tények közlésének pozitív célja és méltányolható motívuma (közérdek vagy jogos magánérdek) indokolatlanná teheti a megbüntetest. A cél és motívum azonban nem közvetlenül, hanem csupán közvetve, a valóságbizonyítás megengedhetőségének kérdésében való hatósági döntésen és a bizonyítás sikerén keresztül befolyásolja az elkövető büntethetőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás II/3/3.]; a tényállítás (híresztelés stb.) valós volta esetén felmentésnek van helye. Erre a jogi következtetésre azonban csak akkor lehet jutni, amennyiben a valóság bizonyítása azt igazolja. Ha azonban a tényállítás (híresztelés stb.) valótlan, illetve a valóság bizonyítása sikertelen, akkor felmentésnek – értelemszerűen – nincs helye.
- [62] Jelen ügyben az eljáró bíróságok tévesen helyezkedtek arra az álláspontra, miszerint nem volt olyan közérdek, ami a fenti közlések megtételét indokolta volna. Ezzel kapcsolatban az elsőfokú bíróság azon érvét, miszerint a közérdek meglétét kizárja, hogy a közlések megtételét megelőzően az index.hu internetes portál már a sajtótermék formájában foglalkozott az ügygel, a másodfokú bíróság maga is – helyesen – mellőzte. Nem helytálló azonban a „tényközlés módjára” való hivatkozás sem.
- [63] A jogerős ítéletben rögzített álláspontból lényegében az következne, hogy a közösségi média színterein tett állítás bűnösség kimondásának megalapozására alkalmas lehet, valóság bizonyítására azonban nem. Ezzel szemben valójában egyik sem a közlési felülethez, hanem a közölt tartalomhoz kötött. Ezért, ha a közlést közvetítő eszközön megjelent tartalom bűnösség megállapítását jelentheti, akkor a valóság bizonyításának megengedhetősége a felület okán nem zárható ki. Ugyanígy nincs összefüggés a közérdek megléte vagy hiánya, illetve a közlés

színvonala között sem, e tekintetben is kizárólag a közlés tartalmának van jelentősége.

- [64] A másodfokú bíróság ítéletében – annak részletes kifejtése nélkül, pusztán a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatra utalva – arra az álláspontra helyezkedett, hogy a terhelt nem volt közszereplő, hanem a „közélet egyéb szereplője”. Valójában a hivatkozott alkotmánybíróági határozat e kifejezést kizárólag akkor használja, amikor indokolásának III/3. pontjában kifejti, hogy „a közügyekben való véleménynyilvánítási szabadságnak alkotmányosan magas értéktartalma miatt a közhivatalok és a közhivatalt vállaló személyek, valamint a közélet egyéb szereplői (azaz a közszereplők – a Kúria megjegyzése) becsületének védelme kevésbé korlátozhatja a véleménynyilvánítási szabadságot, mint a magánszemélyek becsületének védelme”.
- [65] A közszereplő és a „közélet egyéb szereplője” tehát nem egymás mellett létező, elhatárolt kategóriák, hanem a közélet egyéb szereplője a közszereplők egyik részhalmaza; az Alkotmánybíróság határozatában a közszereplő általános érvényű jogszabályban meg nem határozott fogalmát töltötte ki a közhivatalokra és a közhivatalt vállaló személyekre, valamint a közélet egyéb szereplőire való felosztásukkal. Éppen ezért viszont helyes a törvényszék azon – általa egyébként meg nem indokolt – megállapítása, miszerint a közélet egyéb szereplőjét is fokozott tűrési kötelezettség terheli; annak pont az az oka, hogy a közélet egyéb szereplője: közszereplő.
- [66] Az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény 1. § (2) bekezdés 13. pontja szerint (e törvény alkalmazásában) közszereplő az a személy, aki közhatalmat gyakorol, gyakorolt vagy közhatalom gyakorlásával járó tisztségre jelölték, illetve aki a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja vagy alakította. E meghatározás azonban – egyébként a rendelkezésből egyértelműen kitűnően – nem általános érvényű, rendeltetése csupán az, hogy a 2003. évi III. törvény bevezetője (preambuluma) szerinti jogalkotói szándékot biztosítsa a szabályozás által („Az Országgyűlés hozzá kíván járulni az elmúlt rendszer állambiztonsági szolgálatainak tevékenységének megismeréséhez és az áldozatok információk kárpótlásához”).
- [67] Ugyanakkor a 2003. évi III. törvény szerinti fogalommeghatározás – nyilvánvalóan – időtlen tartalma, miszerint közszereplő az, aki közhatalmat gyakorol, illetve a politikai közvéleményt feladatszerűen alakítja. A közszereplő tevékenysége közügy intézését jelenti, időben és tartalmát tekintve.
- [68] A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 60. § (1) bekezdése szerint a felsőoktatási intézményekben a hallgatói érdekek képviselője – a felsőoktatási intézmény

részeként – hallgatói önkormányzat működik. A hallgatói önkormányzat tisztségviselőit a hivatkozott törvényhely a) pontja értelmében a hallgatók összessége választja meg. A tisztségviselő munkájáért javadalmazásban részesül, működése során közpénzből, közfeladatot lát el. Kétség sem férhet hozzá tehát, hogy a magánvádló a vádbeli időben közszereplőnek minősült.

- [69] A közszereplő tűrési kötelezettsége pedig fokozott, azonban korántsem korlátlan. Ekként a közszereplő sem köteles eltérni, hogy valótlanul állítsák róla, miszerint bűncselekményt követett el. Ugyanakkor ahhoz közérdek fűződik, hogy ha a közszereplő valóban bűncselekményt követett el, az kiderüljön, és azt a közvélemény (is) megítélhesse. A közélet szereplői tevékenységének, személyiségének, múltjának, a közéleti tevékenységgel összefüggő, azokra kihatással levő tényeknek, körülményeknek valós megismerése közérdek. Közérdek akkor is, ha az ilyen tények, körülmények nyilvánosságra hozatala, állítása, híresztelése a becsület csorbítására, és objektíve a közélet, a közéleti szereplő társadalmi megítélésének negatív irányú befolyásolására alkalmas. Mint azt egyébként az Alkotmánybíróság is kifejtette a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatában, a közéleti szereplők tekintetében a valós tények feltárását – még ha azok alkalmasak is e személyek társadalmi megbecsülésének csorbítására – minden esetben közérdekűnek kell tekinteni.
- [70] Ehhez képest azonban jelen ügyben kétségtelenül fennállt a valóság bizonyítása elrendelésének feltétele, annak hiányában nem dönthető el a terhelt büntetőjogi felelősségének kérdése.
- [71] A magánvádló képviselője arra helyesen hivatkozott, hogy – amennyiben a bíróság a becsület csorbítására alkalmas tény valóságát a bizonyítási eljárás keretében a szükséges körben megvizsgálta – a valóságbizonyítás kifejezett elrendelésének elmaradása nem sérelmezhető (BH 2015.323.II.). Jelen ügyben azonban erre nem került sor, a bíróság nem rögzítette a tényállásban, hogy a terhelt állításai valósak-e, avagy valótlanok, de legalábbis bizonyítatlanok, hanem a valóságbizonyítás törvényi előfeltételének hiányára hivatkozott, és erre tekintettel ilyen irányú bizonyítást nem is folytatott le. Nem pusztán arról van szó tehát, hogy a valóságbizonyítás formális elrendelése maradt el.
- [72] Ugyanakkor a magánvádló beadványában maga is megjelölte azokat a perbeli (de a bíróság által nem értékelt) adatokat, amelyek – álláspontja szerint – a terhelti tényállások valótlanosságát bizonyítják, a védő pedig különböző iratokat csatolt, amelyek – ugyancsak álláspontja szerint – a terhelti állítások valós voltát támasztják alá. A felülvizsgálati eljárásban azonban – a Be. 388. § (2) bekezdése értelmében, a Be. 419. § (1) bekezdésére tekintettel – bizonyításnak

nincs helye; éppen ezek – és az esetlegesen felmerülő további bizonyítékok – megvizsgálása, ütköztetése, majd mérlegelése tartozik a valóság bizonyításának körébe.

[73] Így tehát elsőként az vizsgálendő meg, hogy a nyomozás során megállapítást nyert-e, miszerint a gólyatáborban nem történt, vagy nem bizonyított, hogy történt szexuális bűncselekményt megvalósító magatartás. Ebben az esetben ahhoz – értelemszerűen – „eltussolás” sem kapcsolódhatott. Ellenkező esetben azonban, ha a nyomozás során beszerzett adatok szerint történt, vagy történhetett ilyen cselekmény, vizsgálendő, hogy a magánvádló utóbb milyen tevékenységet végzett azzal kapcsolatban. A terhelt akkor mentesül a büntetőjogi felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a magánvádló annak titokban tartása, avagy az elkövető büntetlenül maradása érdekében álló, azt célzó magatartást folytatott. A bizonyítás eredménytelen volta pedig – bármely vonatkozásában – a közlés megtevőjének, azaz a terheltnek a terhén marad.

[74] A Btk. 229. §-ában írt, a valóság bizonyítása elrendelésének elmaradása – amennyiben annak feltételei fennállnak – a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerinti anyagi jogszabálysértés. E szabálysértés jelen ügyben azt eredményezte, hogy a bíróságok nem dönthették el, vajon nem áll-e fenn speciális büntethetőséget kizáró ok és így nem hozhattak érdemben helyes ügydöntő határozatot. A fentiekből következik, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségének megállapítása a valóság bizonyításának lefolytatása nélkül törvénysértő, de – éppen ezen okból – a Kúria maga nem hozhat az ügyben a törvénynek megfelelő határozatot.

[75] Ekként a Kúria a megtámadott határozatokat – a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontjában írt okból – a Be. 428. § (1) bekezdés utolsó fordulata alapján hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasította.

(Kúria Bfv. III. 110/2018.)